

Charmør og tyran

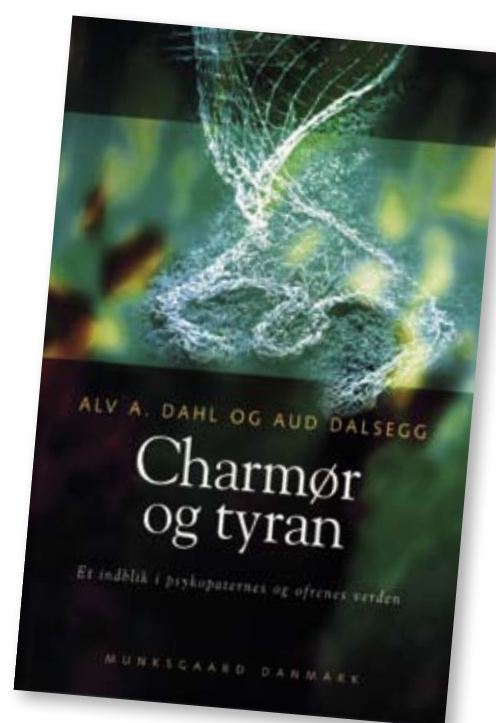
Endnu et oplag foreligger af en norsk klassiker, som stiller skarpt på psykopaterne og deres ofre. Bogens styrke ligger ikke mindst i den praktiske anvendelse af nyere forskning på området.

Anmeldelse Af Elin Andersen

■ ”Charmør og tyran – Et indblik i psykopaternes og ofrenes verden” må betegnes som en fantastisk kortfattet, men uddybende og opdateret samling af de mest relevante emner angående psykopati – eller som nogen foretrækker det formuleret: ”Personer med en dyssocial personlighedsstruktur” (ICD-10). Og så er bogen skrevet i et let tilgængeligt sprog. Udgangspunkt er det almene og samfundsrelevante, blandet op med det fagspecifikke.

Forfatterne er kvalificerede til at udtale sig om emnet: *Alv A. Dahl* er professor i psykiatri ved Universitetet i Oslo, arbejder på psykiatrisk afdeling ved Aker Sygehus og er leder ved Sektion for personlighedsforstyrrelser i Den europæiske Psykiaterforening. *Aud Dalsegg* er journalist ved Dagbladet med sundhed og medicin som sit interesseområde og har erfaring som frivillig på et krisecenter.

Der tages en holistisk tilgang til beskrivelsen af emnet, hvor både udviklingspsykologien, neuropsykologien, socialpsykologien, individualpsykologien og den medicinske tilgang inddrages, teoretisk som forskningsmæssigt i en elegant sammenvævning. Der er fokus på både udvikling, prognose og behandling af lidelsen – emner, der alle behandles uddybende. Afslutningsvis gives der nogle gode råd til, hvordan man bedst tackler psykopaten, både som pårørende/kollega og som terapeut – herunder hvilke faldgrupper der er i form af projektioner og modoverføringer.

Lige ét kapitel mere!

Bogen er sober, konkret, overskuelig og praktisk. De velformulerede detaljer vækker den mentale appetit og gør det svært at lægge bogen fra sig – ligesom overskueligheden gør det let at vende tilbage til emner. For de særligt interesserede er der en uddybende litteraturliste, man kan kaste sig over.

Inddragelse af empirisk forskning og diskussion om sandsynlige sammenhænge er en af bogens forcer. Eksempelvis synes forskning at vise, at ca. en tredjedel af børn med ADHD eller oppositionel adfærdsforstyrrelse udvikler psykopati som voksne. Mange andre børn i denne kategori udvikler andre psykiske lidelser eller kronisk kriminalitet som voksne.

(- Kan du også mærke en spirende motivation til en faglig og politisk kamp for at sikre en tidlig indsats og en optimal behandling for samfundets utilpassede børn og unge ...?)

Undersøgelser viser en overrepræsentation af psykopatiske træk hos kvindemishandlere sammenlignet med kontrolpersoner, også når der er taget hensyn til alkoholforbrug og sociale forhold. Ligeledes viser undersøgelser, at mænd, der har udøvet seksuelle overgreb mod børn eller andre, ofte har psykopati eller patologisk narcissisme.

En anden interessant detalje, jeg faldt over, var forfatterens nuancerede beskrivelse af forskellen på narcissisten og psykopaten – i forhold til selvbegreb, følelser, relationer, og moral. To personlighedsstrukturer, der lige umiddelbart har meget til fælles. Eksempelvis omnipotensen, selvoptagetheden, de ”særlige rettigheder”, udnyttelsen og løgnagtigheden.

Den mærkbare forskel ligger i deres intention og de bagvedliggende mål. Djævelen ligger i detaljen, som man siger: Hvor psykopaten fx tager udgangspunkt i et destruktivt selv og ødelæggelse, er det for narcissisten et grandios selv og exhibitionismen. Og hvor manipulation og udhængning gælder i relationen til andre for psykopaten, er det forførelse og misundelse for narcissisten. Følelser af skyld og skam ses hos narcissisten, men ikke hos psykopaten. Som følge af ovenstående må vi naturligvis møde dem forskelligt.

Medicinsk og terapeutisk behandling

Og behandlingen? Er det sandt, at det ikke nytter? Det er ikke så enkelt at svare på, fordi gruppen af psykopater er så bred og forskningen på området er for spinkelt og af dårlig kvalitet. Flere metodeproblemer gør det vanskeligt: Fx uklareheder omkring definitionen af psykopati, samsygdomme, korte opfølgingsperioder, samt at det ofte er den snævre kreds af psykopater som dukker op i retssystemet, der forskes på. Hvorom alting er, er det kun et mindretal af psykopater, der kommer i behandling.

Ser vi på den medicinske behandling, giver Dahl sine anbefalinger som med den terapeutiske behandling. Faktisk synes psykodynamisk behandling, i form af en blanding af individuel og gruppeterapi, at have en god effekt. Poliklinisk behandling synes ikke at have synderlig effekt, men kan afhjælpe samsygdomme som fx depression. Behand-

ling i fængsler eller specialinstitutioner er ofte kort, og opfølgningstiden begrænset, hvorfor det er vanskeligt at sige, om indsatsen gavner. Adfærdsterapi og kognitiv terapi har vist sig at have en vis effekt mod voldstendenser, men det er uklart, om det også gælder for psykopater med disse træk. Her er det igen korte behandlings- og opfølgingsperioder, der gør det svært at tale om terapiens varige effekt.

Her får jeg lyst til at tilføje, at *Alternativ til Vold* har en forrygende succesrate med deres behandling af voldelige mænd. Men de mangler også statistisk signifikant dokumentation – altså papiret på det.

Forventninger mere end mødt

Skal vi lede efter kritikken af bogen, kan det måske påpeges, at enkelte af de passager, der gennemgår statistikkerne, kan forekomme tunge. Den teoretiske gennemgang af store emner som personlighed og personlighedsforstyrrelse på kun ca. 150 sider naturligvis gør, at visse teoretiske dimensioner udelades.

Diskussion og dybe refleksioner over anvendte begreber som selvet og sundhed/patologi, er der naturligvis ikke. Styrken ligger i den praktiske anvendelse af nyere forskning på området.

Mine forventninger blev mere end mødt. Og jeg tror desværre, at bogen er højaktuel. Vi lever i en tid, hvor psykopati af flere årsager bliver et stadig mere synligt fænomen. Noget, vi enten opgivende kan lukke øjnene over for eller seriøst forsøge at forholde os til. Som psykologer er det vel mere end nogen andre vores pligt at tage fænomenet seriøst – både i eget liv, i vores faglige arbejde, og i samfundsdebatten.

Jeg vil påstå, at selv den mest garvede i feltet vil kunne blive beriget og klogere af bogen. At bogen sælger på 7. oplag, fortæller vel også sit.

BOGDATA ■

Alv A. Dahl og Aud Dalsegg:
Charmør og tyrann – Et indblik i psykopaternes og ofrenes verden. Munksgaard Danmark. 7. oplag, 2008.
290 sider, 365 kr.